

กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

Local Cultural Learning Activities Through Nam Khrai Sarong to Enhance the Creative Thinking Skills of Matthayomsuksa 2 Students in Nampad District, Uttaradit Province

กาญจนา ยอดคงดี¹, วศิน ปัญญาวุธตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanjana Yordkongdee¹, Wasin Panyawuttakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: kanjanay66@nu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 10 April 2025; Revised: 02 May 2025; Accepted: 12 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และ 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่อำเภอน้ำปาด 4 โรงเรียน จำนวน 12 คน และนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านนากล่าปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน 2) ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ 3 คน และ 3) ผู้มีองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก 2) แบบบันทึกภาคสนาม 3) กิจกรรมการเรียนรู้ "มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำไคร้" 4) แนวคำถามสัมภาษณ์หลังการทำกิจกรรม 5) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 6) แบบประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นกิจกรรมที่ใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถช่วยส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ไปต่อยอดคิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนได้ โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วตัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมมากขึ้น

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น, ผ้าชิ้นน้ำไคร้, ทักษะความคิดสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to 1) study the current status and problems of local culture learning activities in Nampad District, Uttaradit Province, and 2) develop local culture learning activities through Nam Khrai Sarong to promote creativity skills of Matthayomsuksa 2 students in Nampad District, Uttaradit Province. This research was a qualitative research with 3 groups of primary informants: 1) 12 Matthayomsuksa 2 students from 4 opportunity expansion schools in Nampad District and 20 students from Chumchonbannaklam School in the 2024 academic year; 2) 3 history teachers; and 3) 2 people with knowledge of local culture. The research instruments were 1) in-depth interview guidelines, 2) field notes, 3) learning activity “Looking at Identity through Nam Khrai Sarong Art”, 4) post-activity interview guidelines, 5) participatory observation, and 6) creativity piece evaluation form. The research results found that: Local culture learning activities through Nam Khrai Sarongs to promote creativity skills of Matthayomsuksa 2 students in Nampad District, Uttaradit Province are activities that use the concept of organizing learning activities using the community as a base to help promote students’ creativity skills. Students can use the information gained from learning to further develop and design new sarong patterns that reflect the local identity of the community by combining knowledge from various sources and adapting and applying them to create new and valuable ideas, allowing students to use their creativity and see the value of cultural heritage more.

Keyword: Local Cultural Learning Activities, Nam Khrai Sarong, Creative Thinking Skills

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผ่านหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยเน้นให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของชุมชน พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้บนพื้นฐานที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การจัดทำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดแนวทางการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้จากชีวิตจริงในชุมชน สร้างความรักความผูกพันกับท้องถิ่น และปลูกฝังความภาคภูมิใจในถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรต้นสังกัด ควรศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด ควบคู่กับมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของไทยและของโลก โดยทั้งหมดนี้สอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายด้านการศึกษาแห่งราชอาณาจักรไทย (กรอบหลักสูตรท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 2, 2566)

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านวิชาการและการปรับเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การเรียนการสอนมีความ

เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 จึงได้จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นขอบข่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ที่วิเคราะห์และกำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปพัฒนาเนื้อหาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน และสามารถนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เกิดผลจริง ดังนั้นโรงเรียนชุมชนบ้านนากล่าจึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพุทธศักราช 2567 โดยบูรณาการร่วมกับหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอน้ำปาดกับทุกกลุ่มสาระทุกระดับชั้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และเป็นกรอบในการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยมี 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และรายวิชาพื้นฐาน “ประวัติศาสตร์” ที่เน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ใน 3 ระดับ คือ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน โดยเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจต่อเหตุการณ์ในอดีตอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังส่งเสริมให้มีการบรรจุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เข้าใจพัฒนาการของชุมชน และสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์พบว่า เนื้อหามีรายละเอียดมาก ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายและไม่สามารถจดจำได้หมด อีกทั้งครูส่วนใหญ่มักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่มีสื่อหรือกิจกรรมที่ดึงดูด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจและทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะในส่วนของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งมักปรากฏในรูปแบบของนิทาน ตำนาน และคำบอกเล่า ที่ไม่ปรากฏในตำราเรียน ทำให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญ และขาดการฝึกฝนทักษะการคิดเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านข้อมูลหลักฐานที่ไม่ชัดเจน ครูผู้สอนบางคนไม่ชัดเจนในพื้นที่จึงขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องราวของท้องถิ่น ส่งผลให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่เกิดประสิทธิภาพ และลดความสำนึกในท้องถิ่นของนักเรียนลง แนวทางการแก้ไขควรเน้นการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้จากประวัติศาสตร์บอกเล่า(Oral History) การศึกษานอกสถานที่ การสำรวจหลักฐานในท้องถิ่น และการจัดโครงการทางประวัติศาสตร์ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2554) นักเรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม ใช้เหตุผล และเรียบเรียงความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน และต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วดัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่าและความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางความคิดที่มนุษย์ใช้ในการรับรู้และเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดปัญหาและไหวพริบ โดยผู้ที่มีทักษะด้านนี้สามารถเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ จากความประทับใจ ความพึงพอใจ และ

แรงบันดาลใจ จนสามารถประยุกต์แล้วสร้างสิ่งใหม่โดยมีกระบวนการคิดได้ (สร้อยญา เนตรธานนท์, 2563) และการพิจารณาอย่างรอบคอบ การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยอาศัยประสบการณ์และการหล่อหลอมทางความคิดอย่างต่อเนื่อง จึงควรได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2559) ดังนั้น สถานศึกษาจึงถือว่ามิมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน โดยบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เข้ากับกิจกรรมในชุมชน เช่น การศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดเชิงวิพากษ์ และคิดอย่างสร้างสรรค์ กระบวนการเรียนรู้ใช้การสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อให้เข้าใจทั้งเนื้อหาวิชาการและความเป็นจริงของชุมชนมากขึ้น โดยผู้เรียนและชุมชนต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ดังนั้นชุมชนจึงเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาผ่านการสัมผัสสภาพแวดล้อมจริง เช่น ภูมิประเทศ ทรัพยากร ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งการใช้ประโยชน์จากชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยส่งผลให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2556)

วัฒนธรรมการทอผ้าของชาวน้ำปาด มีรากฐานมาจากชาวลาวโซ่งที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว เนื่องจากสงคราม โดยการทอผ้าในอดีตถือเป็นทักษะสำคัญของผู้หญิง หากทอไม่เป็นอาจไม่มีชายหนุ่มมาสู่ขอ ในขณะที่ผู้หญิงที่ทอผ้าได้จะได้รับความสนใจจากหนุ่ม ๆ ผ้าทอน้ำปาด-ปากท่า ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งใน “เบญจภาคี นางพญาผ้าซิ่น” มีลักษณะคล้ายผ้าลาวครั้ง ใช้เทคนิคมัดหมี่และเกาะลัว่มีลวดลายเฉพาะถิ่นไม่ซ้ำแบบ บางผืนประยุกต์ใช้ผ้าจากจีนและอินเดีย ตัวซิ่นส่วนใหญ่มักไม่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เป็น “ซิ่นมูนมัง” หรือมรดกประจำตระกูล ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอน้ำปาด ได้แก่ ลายน้ำไหล ลายข้าวพันก้อน ลายขอไม้ไร่ ลายล้อโบราณ ลายดาวล้อมเดือน และลายพญานาค วัฒนธรรมการทอผ้ายังคงสืบทอดต่อในแต่ละตำบลของอำเภอน้ำปาด โดยแต่ละชุมชนจะมี วิธีการทอ สี และลวดลายที่แตกต่างกัน ตามบริบทของท้องถิ่น แต่ยังคงกลิ่นอายของวัฒนธรรมลาวไว้อย่างชัดเจน ซึ่งพบว่าในปัจจุบันผู้เรียนขาดความรู้และไม่ให้ความสนใจในวัฒนธรรมดังกล่าว ที่จัดว่าเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญในชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ อีกทั้งยังหวังให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นแนวทางให้ครู

ประวัติศาสตร์นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทั้งความคิดสร้างสรรค์และสำนึกในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมเชิงคุณภาพ พื้นที่ที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน จำนวน 12 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาส 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน ที่มีประสบการณ์การสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์อย่างน้อย 2 ปี โรงเรียนขยายโอกาส 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Field notes)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอน้ำปาด จำนวน 2 คน ได้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นพญาปาด จำนวน 1 คน และประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอน้ำปาด จำนวน 1 คน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนากล่า ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ที่บูรณาการกับหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามหลักสูตรของสถานศึกษา โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ที่ชื่อว่า “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าซิ่นน้ำไคร้” 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 3) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ 4) แบบประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงวิเคราะห์แบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลจากแบบบันทึกภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ และจากแบบการประเมินชิ้นงานความคิดสร้างสรรค์ โดยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าซิ่นน้ำไคร้ อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มนักเรียนและกลุ่มครูผู้สอนโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และ 5) ด้านสื่อการสอน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ คือ ในปัจจุบันมีการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการบูรณาการกับรายวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะรายวิชาประวัติศาสตร์ แต่การจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปตามเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบรรยายตามเนื้อหาในหนังสือเรียนหน้าชั้นเรียนจากครูผู้สอน เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ มีการใช้สื่อจาก YouTube ให้นักเรียนได้ชมนำเสนอข้อมูลจาก PowerPoint ที่มีภาพประกอบการ และให้ผู้เรียนได้สรุปความรู้ที่ได้ศึกษาเนื้อหาจากตำราที่ใช้ประกอบการสอน อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อการสอนยังค่อนข้างจำกัด ไม่มีความหลากหลาย รวมถึงขาดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะและกระบวนการคิดของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาค่อนข้างมากและมีความซับซ้อน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจและไม่สามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งอีกด้วย

ปัญหาของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในข้อมูล

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นคนนอกพื้นที่จึงทำให้ครูไม่สามารถสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นได้มากนัก อีกทั้งขาดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดองค์ความรู้ความสนใจและไม่เห็นถึงความสำคัญในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นน้ำปาด ทำให้ไม่สามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้านและรอบคอบ รวมถึงไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้และไม่สามารถคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อีกด้วย

2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอ น้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดด้วยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ผลจากข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางด้านความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ้าชิ้นน้ำใคร้จำนวน 2 คน และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่ได้มีการนำทฤษฎีและแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์นิยม (Experiential Learning Theory) ที่ผู้เรียนได้มีส่วนในการค้นหาประสบการณ์จากการลงมือกระทำค้นหาความรู้ สรุปลงความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ รวมถึงผลการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นวางแผนเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนดำเนินการกิจกรรมเรียนรู้ชุมชน 3) ขั้นสะท้อนคิดและ 4) ขั้นประเมินผลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตพื้นที่การวิจัย และนำกิจกรรมดังกล่าวไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาคำ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นกิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งใช้แนวคิดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ชื่อว่า “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำใคร้” ประกอบไปด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 ผ้าทอน้ำปาดนางพญาผ้าชิ้น สู้ผ้าชิ้นท้องถิ่นบ้านน้ำใคร้ กิจกรรมที่ 2 ผู้เรียนถาม-ผู้รู้ตอบ กิจกรรมที่ 3 เส้นสายลายผ้า และกิจกรรมที่ 4 สืบต่อสร้างสรรค์ผ้าชิ้นของเรา รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอนแสดงไว้ในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมมองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำใคร้

ที่	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการ		ตัวอย่างกิจกรรม	ผลที่ได้
		จัดการเรียนรู้โดย	ใช้ชุมชนเป็นฐาน		
1	ผ้าทอน้ำปาด	ขั้นวางแผนเตรียม		ครูและวิทยากรร่วมให้ความรู้เรื่องประวัติ	ผู้เรียนมีการ
	นางพญา	ความพร้อม		ความเป็นมาของลายผ้า รวมถึงครูและ	วางแผนการ
	ผ้าชิ้น สู้ผ้าชิ้น			นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และ	ทำงาน
	ท้องถิ่นบ้าน			วางแผนในกิจกรรมต่อไป	

น้ำใคร				
2	ผู้เรียนถาม - ผู้รู้ตอบ	ชั้นดำเนิน กิจกรรมเรียนรู้ ชุมชน	ครูพานักเรียนลงพื้นที่แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและ ประชาชน เช่น การสัมภาษณ์ การ ทดลองลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น	ผู้เรียนรู้จักการ ตั้งคำถาม ค้นคว้าหา ข้อมูล
3	เส้นลายผ้า	ชั้นสะท้อนคิด	ผู้เรียนได้นำความรู้ข้อมูลต่าง ๆ จากการ ปฏิบัติกิจกรรมลงพื้นที่ในชุมชน มาวิเคราะห์ และสรุปร่วมกันภายในกลุ่ม รวมถึง แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม โดยการทำ แผ่นพับความรู้และชิ้นงานจากการเก็บข้อมูล	ผู้เรียนเกิดการ คิดวิเคราะห์ ข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล อย่างเป็นเหตุ เป็นผล
4	สืบทอดสรรค์ สร้างผ้าชิ้น ของเรา	ชั้นประเมินผล	ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการทำ กิจกรรมมาออกแบบลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะกลุ่มตน โดยนำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ ลายผ้าชิ้นน้ำใคร มาผสมผสานกับลวดลายที่ กลุ่มของตนได้ออกแบบสร้างขึ้น	ผู้เรียนเกิด ทักษะความคิด สร้างสรรค์จาก การออกแบบ ชิ้นงาน

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร “มองอัตลักษณ์ ผ่านงานศิลปผ้าชิ้นน้ำใคร” ทั้ง 4 กิจกรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านนาเกล้า ปี การศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ที่เรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์เรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้เรียนดังกล่าว โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้าน เนื้อหา ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใครทำให้การเรียนการสอนมีความหลากหลาย และน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยครูได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการบรรยายในชั้นเรียน การเชิญวิทยากร ที่มีความรู้เฉพาะด้านมาให้ความรู้ และการลงพื้นที่เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริงในชุมชน การใช้สื่อที่เกี่ยวข้อง กับชุมชน เช่น ผ้าชิ้นจากตำบลน้ำใคร ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพจริงและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น ผู้เรียน ได้ฝึกการตั้งคำถาม ค้นคว้าข้อมูล และได้มีโอกาสสัมภาษณ์ประชาชนชุมชน จนเกิดเป็นองค์ความรู้จากตนเองที่ เกิดประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง การทำงานกลุ่ม ยังช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลสามารถนำข้อมูลไปสร้างสรรค์ผลงาน ออกมาได้ การออกแบบลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้การนำเสนอผลงานและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นยัง

ช่วยพัฒนาต่อยอดความรู้ได้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่สืบทอดมาและเกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนมีความสุข ในการเรียนรู้อีกด้วย

ภาพที่ 1 ผลงานนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าปด จังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นกิจกรรมที่ใช้แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสามารถช่วยส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ไปต่อยอด คิดออกแบบสร้างสรรค์ผลงานลวดลายผ้าชิ้นใหม่ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนออกมาได้ โดยการผสมผสานข้อมูลความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แล้วตัดแปลงประยุกต์ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้น น้ำใคร้ อำเภอป่าปด จังหวัดอุดรดิตถ์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในเขตพื้นที่การวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดจากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

และด้านสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ พบว่า 1) ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีภาระงานสอน มากเกินไปและไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีหน้าที่อื่น ที่นอกเหนือจากการสอน จึงทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้อย่างเต็มศักยภาพ 2) ด้าน ผู้เรียน ผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบท่องจำและยังไม่เห็นคุณค่าของการเรียนประวัติศาสตร์และไม่เข้าใจเกี่ยวกับ องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเท่าที่ควร จึงนำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวันก็ลดลงอีก ด้วย 3) ด้านสื่อการสอนครูผู้สอนยังไม่มีสื่อการสอนที่หลากหลายและยังไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ทั้งยังขาดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนประวัติศาสตร์ของผู้เรียน 4) วิธีการสอน ยัง เป็นการ จัดการเรียนรู้อยู่ในห้องเรียนที่เหลื่อมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ได้ อย่างเต็มศักยภาพ และยังมีรูปแบบการสอนแบบเดิม 5) ด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะเน้น ตามหนังสือที่ครูผู้สอนจัดเตรียมมาหรือทางโรงเรียนเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้ โดยยังเป็นเนื้อหาที่มีการตีกรอบองค์ ความรู้ และยังไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่เป็นของท้องถิ่นตนเองได้เลย

2. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าตอง จังหวัดอุดรธานี

จากการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าตอง จังหวัดอุดรธานี ได้พบองค์ประกอบของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสามารถสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ชุมชนบ้านนากล่า คือ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหา ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำไคร้ เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากข้อมูลการสัมภาษณ์ทำให้ได้มาซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชื่อ กิจกรรม คือ “มองอัตลักษณ์ผ่านงานศิลป์ผ้าชิ้นน้ำไคร้” จากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อใช้จัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสนใจและรู้สึกสนุกในการทำกิจกรรมในรายวิชาประวัติศาสตร์ รวมถึงช่วย สร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้เรียนรู้จากชุมชน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์โดย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ บุญสินธุ์ (2564) ที่ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ “กิจกรรมการเรียนรู้ย้อนรอยเมืองโบราณ สู่ตำนานที่มีชีวิต” ผลการวิจัย พบว่า จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ของ ผู้เรียน ได้ดังนี้ ด้านความรู้(Knowledge) ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องของประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สามารถเข้าใจลำดับขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์และสามารถเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) ผู้เรียนสามารถเป็น

นักอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับผู้ที่สนใจได้ ด้านเจตคติ (Attitude) ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น สนใจที่จะเรียนรู้กับชุมชนและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเอง สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมการทำงานในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยของ รัฐพงษ์ โพธิ์รังสิยากร (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานผสมผสานกับแนวคิดสะเต็มศึกษา ซึ่งได้ผลลัพธ์ว่า ผู้เรียนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงและพบว่า ผู้วิจัยส่วนมากมุ่งพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์กับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเป็นทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่สังคมแห่งการทำงานในศตวรรษที่ 21 อันจะเป็นพื้นฐานการคิดที่ติดตัวผู้เรียนไป ก่อนที่ผู้เรียนจะเลือกสาขาวิชาในระดับอุดมศึกษา และยังสอดคล้องกับการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เพิ่มขึ้น งานวิจัยของ กิตติพงษ์ ร่มพุกษ์ (2559) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

จากงานวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านผ้าชิ้นน้ำใคร้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอป่าปาด จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาบริบทของพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่อำเภอป่าปาด จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความเป็นมาของท้องถิ่นของตนมากขึ้น
2. ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีการบูรณาการอย่างหลากหลายกับกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติชิ้นงานได้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ควรจัดให้มีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน
4. ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียน และมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวางแผนหรือเตรียมการในกรณีที่ผู้เรียนไม่ได้ศึกษาเนื้อหาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นมาก่อนล่วงหน้า
2. ควรมีการศึกษาและเก็บข้อมูลทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในบริบทที่แตกต่างกันเชิงพื้นที่ ในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.
- กิตติพงษ์ ร่มพฤษ. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 18(1), 105-115.
- รัฐพงษ์ โปธิรังสิยากร. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2556). *เทคนิคการเรียนการสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน. สุพรรณบุรี: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.*
- สร้อยญา เนตรธานนท์. (2563). กระบวนการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 6(3), 20-31.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2554). *การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).* นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภารัตน์ จุตระกุล. (2559). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives). *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(1), 131-150.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2. (2566). *กรอบหลักสูตรท้องถิ่น. อุดรดิตถ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อาทิตย์ บุญสินธุ์. (2564). *กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เรื่องเมืองร้าง ดงแม่นางเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยนเรศวร].*